

BỘ NÔNG NGHIỆP VÀ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

**GIÁO TRÌNH MÔ ĐUN
TRỒNG TRÁM TRẮNG**

Mã số: MĐ03

**NGHỀ TRỒNG CÂY LÂM SẢN NGOÀI GỖ SONG, MÂY TRÁM
TRẮNG TÁO MÈO**

Trình độ sơ cấp nghề

TUYÊN BỐ BẢN QUYỀN

Giáo trình được biên soạn để sử dụng cho mục đích đào tạo nghề cho nông dân nên các nguồn thông tin có thể được phép dùng nguyên bản hoặc trích dùng cho các mục đích về đào tạo và tham khảo.

Mọi mục đích khác mang tính lệch lạc hoặc sử dụng với mục đích kinh doanh thiếu lành mạnh sẽ bị nghiêm cấm.

MÃ TÀI LIỆU: MĐ03

TaiLieu.vn

Trồng cây lâm sản ngoài gỗ là đưa một số loài thực vật có giá trị kinh tế - xã hội và môi trường, vào gây trồng và phát triển trên đất rừng dựa trên cơ sở tận dụng tiềm năng sẵn có của môi trường rừng bao gồm tiểu khí hậu, đất đai, để nuôi trồng các cây thích hợp nhằm thu được các nông - lâm - thổ sản nhiều hơn, tốt hơn nhưng không gây hại tới sự cân bằng sinh thái và phát triển bền vững của rừng.

Do gắn bó với rừng từ rất lâu đời nên người Việt Nam, đặc biệt là người dân miền núi đã có những kinh nghiệm trong gieo trồng, thu hái, chế biến và sử dụng các loài cây lâm sản ngoài gỗ. Tuy nhiên, người làm nghề rừng còn thiếu kiến thức kỹ thuật và chưa tiếp cận được với tiến bộ kỹ thuật mới. Quyết định 1956/QĐ-TTg về Phê duyệt Đề án “Đào tạo nghề cho lao động nông thôn đến năm 2020” đã mở ra cơ hội giúp người dân tiếp cận được tri thức kỹ thuật áp dụng vào sản xuất, tăng thu nhập và cải thiện cuộc sống. Để giúp cho người học có tài liệu học tập về: kỹ thuật trồng trọt, chăm sóc, thu hái- chế biến và tiêu thụ sản phẩm lâm sản ngoài gỗ. Trường Cao đẳng nghề Công nghệ và Nông lâm Phú Thọ đã biên soạn bộ giáo trình Trồng cây lâm sản ngoài gỗ: song, mây, trám trắng, táo mèo. Bộ giáo trình gồm 05 quyển, được biên soạn trên cơ sở phân tích nghề và phân tích công việc, hướng theo năng lực thực hiện, cô đọng những kiến thức, kỹ năng cơ bản và cần thiết của nghề, chú trọng đến việc rèn kỹ năng thực hành tổng hợp gắn với những sản phẩm cụ thể để giúp người học áp dụng vào sản xuất thành công.

Giáo trình mô đun *Trồng trám trắng* được biên soạn dựa trên cơ sở tổng kết các kinh nghiệm và qui trình kỹ thuật trồng cây trám trắng nhằm cung cấp cho người học những kiến thức, kỹ năng thực hiện các công việc gieo trồng, chăm sóc cây trám trắng đạt hiệu quả kinh tế cao. Giáo trình được kết cấu thành 05 bài:

Bài 1: Đặc điểm cây trám trắng

Bài 2: Gieo ươm trám trắng

Bài 3: Ghép trám trắng

Bài 4: Chuẩn bị đất và trồng trám trắng

Bài 5: Chăm sóc trám trắng

Để hoàn thành bộ giáo trình này chúng tôi xin gửi lời cảm ơn đến sự hỗ trợ về tài chính của Tổng cục Dạy nghề - Bộ Lao động Thương binh và Xã hội; sự chỉ đạo của Vụ tổ chức Cán bộ - Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn; sự tham gia của các cán bộ Sở Nông nghiệp và PTNT và nông dân trực tiếp sản xuất các tỉnh Tuyên Quang, Yên Bái, Lào Cai, Phú Thọ. Sự đóng góp ý kiến của các chuyên gia, giáo viên giàu kinh nghiệm từ Trường Đại học Lâm nghiệp, Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên; Viện KHKT Nông lâm nghiệp Miền núi phía Bắc; Ban chủ nhiệm và Hội đồng nghiệm thu chương trình. Trong quá trình biên soạn, không tránh khỏi những thiếu sót. Các tác giả

rất mong nhận được sự đóng góp ý kiến của các chuyên gia và đồng nghiệp để bộ giáo trình được hoàn thiện hơn.

Trân trọng cảm ơn!

Chủ biên: Ths. Phạm Quang Tuấn

Tham gia biên soạn: Ths. Võ Hà Giang

TaiLieu.vn

MỤC LỤC

Đề mục	Trang
TUYÊN BỐ BẢN QUYỀN	0
LỜI GIỚI THIỆU	1
Giới thiệu mô đun	6
Bài 1: ĐẶC ĐIỂM CÂY TRÁM TRẮNG	7
A. Nội dung	7
1. Giá trị kinh tế của cây trám trắng	7
2. Đặc điểm thực vật học của cây trám trắng	8
3. Đặc điểm sinh trưởng, phát triển của cây trám trắng	11
4. Yêu cầu điều kiện khí hậu, đất trồng cây trám trắng	12
B. Câu hỏi và bài tập thực hành	14
1. Các câu hỏi	14
2. Các bài tập thực hành	14
C. Ghi nhớ	16
Bài 2: GIEO ƯƠM TRÁM TRẮNG	17
A. Nội dung	17
1. Thu hái và bảo quản hạt	17
2. Gieo ươm	19
B. Câu hỏi và bài tập thực hành	24
1. Các câu hỏi	24
2. Các bài tập thực hành	24
C. Ghi nhớ	27
Bài 3: GHÉP TRÁM TRẮNG	28
A. Nội dung	28
1. Chuẩn bị dụng cụ	28
2. Thời vụ ghép	28
3. Lựa chọn gốc ghép và cành ghép	30
4. Các bước ghép trám	30
5. Chăm sóc cây con sau ghép	35
B. Câu hỏi và bài tập thực hành	37
1. Các câu hỏi	37
2. Các bài tập thực hành	38
C. Ghi nhớ	40

Bài 4: CHUẨN BỊ ĐẤT VÀ TRỒNG TRÁM TRẮNG	41
A. Nội dung	41
1. <i>Phát dọn thực bì</i>	41
2. <i>Cuốc hố, bón lót.....</i>	41
3. <i>Thời vụ, mật độ khoảng cách.....</i>	43
4. <i>Trồng.....</i>	43
5. <i>Trồng cây che bóng</i>	45
B. Câu hỏi và bài tập thực hành	45
1. <i>Các câu hỏi</i>	45
2. <i>Các bài tập thực hành</i>	46
C. Ghi nhớ	47
Bài 5: CHĂM SÓC TRÁM TRẮNG	48
A. Nội dung	48
1. <i>Phát dọn thảm tươi, cây bụi.....</i>	48
2. <i>Bón phân, vun gốc.....</i>	48
3. <i>Phòng trừ sâu hại.....</i>	50
4. <i>Nuôi dưỡng rừng.....</i>	50
B. Câu hỏi và bài tập thực hành	51
1. <i>Các câu hỏi</i>	51
2. <i>Các bài tập thực hành</i>	51
C. Ghi nhớ	53
HƯỚNG DẪN GIẢNG DẠY MÔ ĐUN	54
I. Vị trí, tính chất của mô đun.....	54
II. Mục tiêu:	54
III. Nội dung chính của mô đun:	54
IV. Hướng dẫn đánh giá kết quả học tập.....	55
TÀI LIỆU THAM KHẢO	61

MÔ ĐUN TRỒNG TRÁM TRẮNG

Mã mô đun: MD03

Giới thiệu mô đun

Mô đun "*Trồng trám trắng*" là mô đun chuyên môn trong chương trình dạy nghề sơ cấp Trồng cây lâm sản ngoài gỗ: song, mây, trám trắng, táo mèo. Sau khi học xong mô đun này người học có khả năng thực hiện được các công việc chủ yếu trong quy trình trồng cây trám trắng như: tạo giống, làm đất, trồng và chăm sóc đảm bảo yêu cầu kỹ thuật để đạt năng suất và hiệu quả cao. Mô đun cũng cung cấp cho người học những kiến thức và kỹ năng thực hiện các bước công việc trong quá trình thu hoạch, sơ chế bảo quản và tiêu thụ sản phẩm.

Mô đun có thời lượng 112 giờ, được kết cấu thành 5 bài, tích hợp giữa kiến thức và kỹ năng thực hành nghề nghiệp. Các bài học trong mô đun được sắp xếp theo trình tự nhằm cung cấp những kiến thức cơ bản về đặc điểm và yêu cầu điều kiện đất đai, khí hậu của cây trám trắng và kỹ năng thực hiện các công việc từ tạo giống, làm đất, trồng, chăm sóc đến thu hoạch, sơ chế bảo quản và tiêu thụ sản phẩm mang lại hiệu quả kinh tế cao. Mỗi bài học được kết cấu theo trình tự giới thiệu kiến thức lý thuyết, các bước thực hiện công việc, phần câu hỏi bài tập và ghi nhớ. Ngoài ra, giáo trình có phần hướng dẫn giảng dạy mô đun nêu chi tiết về nguồn lực cần thiết gồm trang thiết bị và vật tư thực hành, cách thức tiến hành, thời gian, tiêu chuẩn sản phẩm mà học viên phải đạt được qua mỗi bài tập.

Để học tập mô đun này, người học được cung cấp tài liệu. Các bài học được tích hợp giữa giảng dạy lý thuyết trên lớp và thực hành các kỹ năng tại hiện trường là các vườn rừng, trang trại rừng trồng trám trắng. Ngoài ra tùy theo điều kiện cụ thể có thể tổ chức các chuyến thăm quan các mô hình trồng trám trắng có hiệu quả kinh tế cao để học viên học hỏi, rút kinh nghiệm khi áp dụng tại địa phương.

Kết quả học tập mô đun được đánh giá theo Quy chế thi, kiểm tra và công nhận tốt nghiệp trong dạy nghề hệ chính qui, trình độ sơ cấp nghề (Quyết định 14/2007/QĐ-BLĐTBXH). Là mô đun tích hợp vì vậy đánh giá kết quả thông qua các bài kiểm tra định kỳ bằng hình thức trắc nghiệm khách quan và trao đổi theo tình huống thực tế hoặc bài thực hành trong quá trình học tập. Kiểm tra kết thúc mô đun là một bài thực hành tổng hợp.

Bài 1: ĐẶC ĐIỂM CÂY TRÁM TRẮNG

Mã bài: MD 03-01

Mục tiêu:

- Nêu được giá trị kinh tế và giá trị dinh dưỡng của cây trám trắng;
- Nhận biết được đặc điểm thực vật học của cây trám trắng;
- Nêu được ảnh hưởng của điều kiện tự nhiên khí hậu, yêu cầu dinh dưỡng đối với trồng cây trám trắng.

A. Nội dung

1. Giá trị kinh tế của cây trám trắng

Trám trắng là loài cây gỗ lớn xanh quanh năm, phân bố ở hầu khắp các tỉnh Trung và Bắc bộ. Trong những năm gần đây nhu cầu sử dụng trám để chế biến ra một số loại thực phẩm có giá trị dinh dưỡng cao phục vụ đời sống đã trở nên phổ biến.

Cây trám được xác định là một trong những loài cây có giá trị kinh tế cao và nhiều vùng đã đưa cây trám vào trồng với diện tích lớn nhằm mục đích khai thác quả phục vụ chế biến.

Hình 3.1.1. Cây trám trắng 10 tuổi

- Trước đây trám trắng trồng chủ yếu để lấy gỗ. Gỗ trám trắng có giác lõi phân biệt không rõ ràng về màu sắc, thường có màu trắng vàng nhạt và hơi hồng. Vòng sinh trưởng không rõ. Gỗ cứng và nặng trung bình, khối lượng 550-630 kg/m³; sợi gỗ có nhiều vách ngăn ngang, dài trung bình 1,1 mm. Gỗ trám trắng được dùng làm đồ mộc, dùng trong xây dựng và làm nguyên liệu cho công nghiệp gỗ dán, lạng.

- Hiện nay trám trắng được trồng chủ yếu để lấy quả, do thị trường Trung Quốc có yêu cầu cao về loại quả này. Quả có thành phần protein 12%, lipid 1,09%, hydrat carbon 12%, Ca 0,024%, K 0,046%, Fe 0,04% và P 0,06%. Hạt chứa dầu với thành phần gồm các acid béo: hexanoic, caproic, octanic,

decanoic, lauric, myristic, stearic, palmatic và linoleic. Quả trám trắng có vị chua, ngọt, bùi, béo, tính ấm có tác dụng thanh nhiệt, tiêu khát, sinh tân, thanh giọng.

- Quả trám trắng có vị chát, hơi chua nhưng sau khi ăn dư vị vừa ngọt, có mùi thơm đặc trưng. Quả trám dùng làm thực phẩm, chế biến ô mai, thuốc chữa ho, giải độc, giải rượu.. Quả trám còn được dùng làm thuốc chữa sưng hầu, sưng amidan, ho nhiều đờm, viêm ruột, tiêu chảy, khát nước. Quả tươi có tác dụng tiêu nhiệt giải độc độc rượu chữa ngộ độc do cá. Quả chín có tác dụng an thần, chữa động kinh.

- Nhân hạt trám trị giun và hóc xương. Vỏ cây trị dị ứng sơn, đau nhức răng.

Trám trắng còn cung cấp nhựa, hiện một số nơi đã trồng trám trắng để lấy nhựa (Bắc Giang, Quảng Ninh, Lạng Sơn). Nhựa trám dùng chưng cất lấy tinh dầu, nguồn nguyên liệu cho công nghiệp nước hoa. Nhựa trám cũng được dùng để chế biến sơn; còn colophan trám dùng trong kỹ nghệ xà phòng, vecni. Cứ 100 kg nhựa trám sau khi chưng cất cho 18-20 kg tinh dầu và 50-60 kg colophan. Nhựa trám tươi (không qua chưng cất) được dùng làm hương thấp. Một cây trám trắng đường kính 30-40 cm, một năm có thể cho 20-30 kg nhựa.

Hình 3.1.2. Thịt quả trám

Hình 3.1.3. Quả trám muối

2. Đặc điểm thực vật học của cây trám trắng

2.1. Bộ rễ

Bộ rễ trám mọc từ hạt là rễ cọc đơn trục, thẳng đứng, phát triển rất sâu, rễ nhánh phát triển muộn, số lượng ít, yếu ớt và không vượt quá giới hạn che phủ thẳng đứng của tán lá. Bộ rễ như vậy thường tạo ra thân cây to, thẳng đứng, tán gọn thuận lợi cho việc hình thành thân gỗ lớn không có lợi cho việc hình thành quả.

Dựa vào tập tính của cây trám khi rễ cọc bị đứt non thường hình thành bộ rễ nhánh rộng gấp 2 -3 lần bóng chiếu thẳng đứng của tán tạo điều kiện cho cây sinh trưởng nhanh, phân cành sớm. Vì vậy trồng trám trắng lấy quả cần tác động các biện pháp kỹ thuật giúp cho cây trám phân cành sớm, tán lùn và xoè rộng, bộ rễ nhánh phát triển mạnh tạo điều kiện hình thành và tích lũy dinh dưỡng vào quả.

2.2. Thân trám trắng

Trám là cây gỗ lớn, cao 20 m hoặc hơn. Thân thẳng tròn, phân cành muộn. Cành non màu nâu nhạt, có lông mềm. Vỏ mỏng màu nâu xám. nứt dọc nhẹ, thịt hồng, có mùi thơm đặc biệt và khi bị cắt có nhựa đặc chảy ra.

2.3. Lá trám trắng

Lá kép lông chim lẻ, mọc so le, dài 35-40 cm, mang 7-11 lá chét; lá chét hình trái xoan, mặt trên màu xanh nhạt, bóng, mặt dưới có lông ánh bạc; những lá gần gốc đầu có mũi nhọn ngắn, lá phía trên có đầu thuôn dài; gân lá hơi rõ; có lá kèm hình dùi, phủ lông mềm, màu nâu bạc.

2.3. Hoa và quả trám trắng

Cụm hoa mọc ở ngọn thành chùm kép, dài 8-10 cm; lá bắc hình vẩy. Hoa đơn tính cùng gốc, mọc thưa, thường tụ hợp 2-3 cái ở một mẫu; đài có lông 3 răng; tràng hình bầu dục, có 3 cánh hơi dài hơn lá đài, phủ lông ngắn ở mặt ngoài; nhị 6 chỉ nhị ngắn; bầu hình trứng có lông màu nâu.

Trám trắng có 4 kiểu hoa: hoa đực, hoa cái, hoa lưỡng tính và hoa dị hình.

- Hoa đực: Vòi phấn, bao phấn phát triển hoàn hảo nhưng nhụy cái phát triển không đầy đủ - hoàn toàn không có khả năng phát triển thành quả.

- Hoa cái: Bầu và vòi nhụy cái phát triển rất hoàn hảo, có vòi phấn và bao phấn nhưng thoái hóa - khả năng phát triển thành quả rất mạnh.

- Hoa lưỡng tính: Nhụy đực, nhụy cái đều phát triển hoàn hảo và khả năng phát triển thành quả mạnh.

- Hoa dị hình: Hình thái khác thường, nhụy đực phát dục đầy đủ nhưng nhụy cái hoàn thoái hóa, không thể phát triển thành quả.

Trên mỗi cây trám do đặc tính di truyền có thể phân ra

- Toàn hoa đực trên cây
- Toàn hoa cái trên cây
- Toàn hoa lưỡng tính trên cây

- Có cả hoa đực và hoa cái trên cùng cây
- Có cả hoa đực và hoa lưỡng tính trên cùng cây.

Trong các kiểu hoa tự như trên chỉ có cây có hoa cái là có sản lượng tăng dần theo tuổi cây.

Trong tự nhiên phải đợi đến 7-8 năm mới phân biệt được cây mang các đặc tính trên vì vậy trong trồng trọt để đảm bảo sản lượng cao và ổn định nhất thiết phải sử dụng cây ghép với những dòng đã được tuyển chọn có năng suất cao, đồng thời phối hợp thoả đáng một số cây có hoa tự vừa đực vừa cái hoặc vừa có hoa đực và hoa lưỡng tính để tạo nguồn phấn.

Quả hạch hình trái xoan, hai đầu nhọn, dài 2,5- 3,5 cm, khi chín màu vàng nhạt; hạt cứng hoá gỗ dày.

Hình 3.1.4. Cành mang quả và quả trám trắng

1. Cành mang quả 2. Quả trám

3. Đặc điểm sinh trưởng, phát triển của cây trám trắng

3.1 Đặc điểm phát lộc, phân cành

Mỗi năm cây trám trắng có thể ra lộc và hình thành cành mới từ 2 - 5 lần. Cây có tuổi nhỏ, chế độ nước, dinh dưỡng và điều kiện ngoại cảnh thích hợp thì số lần ra lộc càng nhiều. Vì mùa phân hóa chồi hoa đến rất sớm (cuối tháng 2 đầu tháng 3) nên hầu hết lộc xuân đều không thành cành sinh quả.

Hình 3.1.5. Cây trám trắng ra lộc mới

Cây trám trắng có đặc điểm sinh trưởng đỉnh mạnh ở tuổi nhỏ, khi trưởng thành ưu thế này giảm rõ rệt. Ở tuổi non trám thường duy trì 6-8 cấp cành, tới tuổi trưởng thành số lượng cấp cành tăng nhanh 9-12 cấp nhưng trong thực tế chỉ có 2-3 cấp cành cuối cùng có khả năng cho quả. Nếu đánh số cấp cành từ ngoài vào trong thì cành cấp 1 (ngoài cùng) tạo ra 56 - 58% sản lượng quả, cành cấp 2 tạo ra 25-27% sản lượng, cành cấp 3 chỉ tạo được 6% sản lượng. Từ đặc điểm đó trong kỹ thuật chăm sóc cần có những biện pháp kỹ thuật trồng trọt để tác động vào quá trình hình thành các cấp cành đặc biệt là cành cho quả. Phần lớn quả đều hình thành từ các cấp cành cuối cùng phát ra từ lộc thu, đồng vì vậy khi cây đang hình thành tán cần tạo điều kiện cho lộc xuân hệ phát triển. Vào những tháng cuối năm mới cần xúc tiến phân cành để tăng nhanh cành sinh quả.

Khi thu hái quả cần chú trọng không gây tổn thương cho quá trình này. Xới xáo đất làm đứt rễ già, kích thích rễ non là giải pháp rất hữu hiệu kích thích đâm cành phát lộc.

3.2. Đặc điểm ra hoa kết quả

Trám trắng bắt đầu mùa hoa vào giữa tháng 5, hoa nở rộ từ cuối tháng 5, đến đầu tháng 6 và hoa tàn - quả non từ giữa đến cuối tháng 6. Vào thời kỳ này ở nước ta ít gặp thời tiết bất lợi cho thụ phấn, trừ trường hợp gió Lào dài ngày vào nửa đầu tháng 6.

Từ ngày hoa nở đến ngày thứ 3 là thời kỳ thụ phấn hữu hiệu, trong đó ngày thứ 2 cho hiệu quả cao nhất. 8 giờ sau thụ phấn, phấn hoa bắt đầu nảy mầm, sau 20 giờ bắt đầu thụ tinh, sau 48 giờ quá trình thụ tinh hoàn tất.

Hình 3.1.6. Quả trám non

Hình 3.1.7. Giai đoạn quả phát triển

Sau khi hoa tàn, quả lớn rất nhanh, đến giữa tháng 7, kích thước quả về cơ bản đã định hình và có thể thu hoạch cho sản xuất mứt trám. Từ giữa tháng 7 đến đầu tháng 10, quả tăng nhanh sinh khối khô và tăng độ cứng, chế độ nhiệt ẩm cao nước ta rất thuận tiện cho giai đoạn này. Từ trung tuần tháng 10 đến cuối tháng 11 quả chín dần từng bước từ chín bước đầu đến chín hoàn toàn.

4. Yêu cầu điều kiện khí hậu, đất trồng cây trám trắng

4.1. Đất trồng

Trám là cây có khả năng thích nghi trên nhiều loại đất, có khả năng chịu đất chua, đất xấu. Loại đất thích hợp cho trồng trám trắng là đất có thành phần cơ giới từ thịt nhẹ đến sét nhẹ, tầng đất sâu, ẩm, thoát nước, giàu mùn và có tính chất đất rừng. Nếu trồng trong vườn hộ gia đình có thể trồng trên đất xấu hơn nhưng phải thâm canh.

Trám trắng không ưa đất đọng nước, đất bí chặt, rất kỵ đất phèn mặn và rất ưa đất tơi xốp, độ thông thoáng cao, giữ ẩm tốt, pH thích hợp với trám trắng giao động từ 4,5 - 6,5.

4.2. Chế độ mưa ẩm

Trám trắng là cây có khả năng chịu hạn cao. Bộ rễ trám có thể ăn sâu 4-5m tạo điều kiện cho cây hút được nước ở các tầng dưới sâu vào mùa khô hạn.

- Lượng mưa cần thiết để cây trám trắng sinh trưởng phát triển tốt là từ 800 - 1000 mm/năm.

- Khi cây trám phân hoá mầm hoa tháng 2-3 cần lượng nước thấp nhưng nếu quá khô hạn sẽ làm cho hoa không phân hoá được.

- Khi cây trám nuôi quả từ tháng 4 - 11, độ ẩm càng cao thì càng có lợi cho sản lượng quả.

4.3 Chế độ ánh sáng

Trám trắng là cây ưa sáng, để cho trám trắng sinh trưởng và ra hoa kết quả tốt, tổng số giờ nắng hàng năm phải lớn hơn 1880 -1888 giờ. Cây trám trắng phân hóa chồi hoa vào giữa tháng 2 đến giữa tháng 3, giai đoạn này đòi hỏi ngày dài hơn đêm. Phần lớn lãnh thổ Việt nam trừ Cao bằng và vùng phụ cận đều có số giờ nắng vượt yêu cầu phát triển của cây trám.

4.4 Chế độ nhiệt

Mặc dù trám là cây xanh quanh năm chứng tỏ trám là cây chịu nóng tốt, chịu rét cũng khá so với các cây nhiệt đới khác phải -4 đến -3⁰c mới bị cháy lá. Nhiệt độ bình quân năm từ 21 - 25⁰c phù hợp cho cây trám sinh trưởng phát triển.

Ở nước ta trừ 2 vùng khắc nghiệt là núi cao phía bắc có mùa đông lạnh và một số nơi ở tây nguyên, đông Nam bộ có mùa khô quá dài. Còn lại hầu hết các vùng khác đều có khả năng phát triển cây trám trắng.

Trám trắng thích ứng rộng và có khả năng chống chịu cao với điều kiện thời tiết bất thuận. Riêng với bão có thể là nhân tố tác hại, bão có thể gây rụng quả, gãy cành. Mưa dài ngày gây úng ngập có thể gây ảnh hưởng rất xấu, ngăn ngày có thể gây rụng quả, dài ngày có thể làm chết cả cây. Trồng trám trên đất bằng hoặc dưới chân dốc cần quan tâm đầy đủ đến việc tiêu nước.

Tóm lại:

Để trồng cây trám trắng lấy quả cần chọn những vùng có chế độ nhiệt, ẩm cao, mùa khô ngắn, ít lạnh, ít bão, tầng đất sâu và ẩm, tiêu nước tốt. Vùng

trồng Trám trắng được quy định cho các tỉnh thuộc vùng Tây bắc, Trung tâm, Đông bắc bộ, các tỉnh miền Trung từ Thanh Hoá đến Bình Định và hai tỉnh Tây Nguyên là Gia Lai và Kon Tum nơi có độ cao so với mặt biển từ 100-800m, lượng mưa trung bình hàng năm từ 1500-2000mm.

B. Câu hỏi và bài tập thực hành

1. Các câu hỏi

1.1 Nêu giá trị kinh tế của cây trám trắng ?

1.2 Trình bày đặc điểm phát lộc phân cành và ra hoa kết quả của cây trám trắng?

1.3 Trình bày yêu cầu điều kiện khí hậu, đất trồng cây trám trắng?

2. Các bài tập thực hành

2.1. Bài thực hành số 3.1.1: Quan sát đặc điểm hình thái cây trám trắng

- *Mục tiêu:* củng cố kiến thức và kỹ năng để thực hiện công việc quan sát đặc điểm hình thái cây trám trắng

- *Nguồn lực:* Hình ảnh đặc điểm hình thái cây trám trắng; Mẫu vật thật cây trám trắng đang sinh trưởng, bút dạ, giấy A0.

- *Cách thức tiến hành:*

+ Giáo viên cần chuẩn bị sẵn các hình ảnh và địa điểm trồng trám trắng làm mẫu quan sát đặc điểm hình thái.

+ Giáo viên nêu yêu cầu nội dung công việc: Quan sát và mô tả đặc điểm các bộ phận rễ, thân, lá, hoa quả hạt cây trám trắng

+ Giáo viên thúc đẩy, quan sát kết quả thực hiện của nhóm

+ Giáo viên tóm tắt nội dung bài học và đánh giá kết quả.

- *Nhiệm vụ của nhóm:*

+ Chia lớp thành nhiều nhóm, mỗi nhóm có 5-6 học viên, bầu nhóm trưởng.

+ Các nhóm trưởng hỗ trợ giáo viên quản lý, giám sát việc thực hiện của từng cá nhân trong nhóm.

+ Các nhóm thực hiện việc quan sát, mô tả, thảo luận so sánh về đặc điểm hình thái cây trám trắng

+ Các nhóm thảo luận, tổng hợp và viết kết quả lên giấy A₀

+ Từng nhóm trình bày kết quả, các nhóm còn lại quan sát góp ý

- *Thời gian cần thiết để thực hiện công việc:* 3 giờ

- *Tiêu chuẩn của sản phẩm:* Kết quả thảo luận trình bày đầy đủ rõ ràng các đặc điểm hình thái cây trám trắng, đại diện nhóm thuyết trình được kết quả của nhóm, giải thích được các câu hỏi do học viên và giảng viên nêu ra về đặc điểm cây trám trắng.

2.2. Bài thực hành số 3.1.2 : Khảo sát điều kiện đất đai vùng trồng

- *Mục tiêu:* củng cố kiến thức và kỹ năng để thực hiện công việc khảo sát điều kiện đất đai vùng trồng

- *Nguồn lực:* Hiện trường trồng rừng, tài liệu phát tay, bút dạ, giấy A0

- *Cách thức tiến hành:*

+ Giáo viên cần chuẩn bị sẵn tài liệu đặc điểm phân bố, khu vực gieo trồng trám trắng

+ Giáo viên nêu yêu cầu nội dung công việc: Xác định điều kiện đất đai, địa hình khu vực trồng trám trắng

+ Chia lớp thành nhiều nhóm, mỗi nhóm có 5-6 học viên, bầu nhóm trưởng.

+ Giáo viên thúc đẩy, quan sát kết quả thực hiện của nhóm

+ Giáo viên tóm tắt nội dung bài học và đánh giá kết quả.

- *Nhiệm vụ của nhóm:*

+ Các nhóm trưởng hỗ trợ giáo viên quản lý, giám sát việc thực hiện của từng cá nhân trong nhóm.

+ Các nhóm thực hiện việc, mô tả, thảo luận đánh giá điều kiện đất đai, địa hình trồng trám trắng

+ Các nhóm thảo luận, tổng hợp và viết kết quả lên giấy A₀

+ Từng nhóm trình bày kết quả, các nhóm còn lại quan sát góp ý

- *Thời gian cần thiết để thực hiện công việc:* 3 giờ

- *Tiêu chuẩn của sản phẩm:* Kết quả thảo luận trình bày đầy đủ rõ ràng, đại diện nhóm thuyết trình được kết quả của nhóm, từng học viên trong nhóm phải hiểu được đặc điểm đất đai, địa hình khu vực trồng trám trắng và vận dụng thực tế để lựa chọn đất trồng phù hợp

C. Ghi nhớ

- Loại đất thích hợp cho trồng trám trắng là đất có thành phần cơ giới từ thịt nhẹ đến sét nhẹ, tầng đất sâu, ẩm, thoát nước, giàu mùn và có tính chất đất rừng.

- Yêu cầu điều kiện nhiệt độ, ánh sáng và chế độ mưa ẩm: Lượng mưa cần thiết để cây trám trắng sinh trưởng phát triển tốt là từ 800 - 1000 mm/năm. Nhiệt độ bình quân năm từ 21 - 25⁰c phù hợp cho cây trám sinh trưởng phát triển.

Tailieu.vn

Bài 2: GIEO ƯƠM TRÁM TRẮNG

Mã bài: MD 03-02

Mục tiêu:

- Nêu được các tiêu chuẩn thu hái, bảo quản hạt giống trám trắng;
- Trình bày được các bước kỹ thuật gieo ươm trám trắng;
- Thực hiện được các bước công việc thu hái và bảo quản hạt đúng tiêu chuẩn kỹ thuật;
- Thực hiện được các bước công việc trong qui trình gieo ươm trám trắng đảm bảo tỷ lệ sống >90%.

A. Nội dung

1. Thu hái và bảo quản hạt

1.1. Thu hái quả

- Chọn cây mẹ thu hái quả: Cây lấy giống phải là những cây trên 10 năm tuổi, sinh trưởng tốt, thân thẳng, tán rộng, không sâu bệnh và đã ra quả ổn định từ 2 năm trở lên.

Hình 3.2.1. Thu hái quả từ cây giống tiêu chuẩn

- Quả đạt yêu cầu thu hái: Quả trám trắng chín vào tháng 9-10, khi vỏ quả chuyển từ màu xanh sang màu vàng mờ, ăn có vị chua ngọt, nhân hạt màu trắng là có thể thu hái được, mùa thu hái chủ yếu là sau tiết lập đông. Nên thu quả lấy hạt làm giống ở các cành phía giữa và giữa tán.

Hình 3.2.2. Quả đạt tiêu chuẩn thu hái

- Phương pháp thu hái: Chủ yếu là chờ cho quả rụng hoặc có thể dùng sào móc các chùm quả chín tránh việc chặt cành ảnh hưởng tới vụ quả năm sau.

1.2. Tách hạt

Sau khi thu hái cần loại bỏ những hạt bé, non và các tạp chất tiến hành tách hạt bằng một trong các cách sau:

- Ngâm quả vào nước nóng 60-70⁰C (3 sôi 2 lạnh) trong dụng cụ có nắp đậy kín. Khoảng 2-3 giờ thì vớt ra và dùng dao tách phần thịt quả để làm thực phẩm hoặc đập quả để lấy hạt còn hạt đem phơi dưới nắng nhẹ hoặc trong bóng râm cho ráo nước rồi đưa vào bảo quản.

Hình 3.2.3. Ngâm quả vào nước nóng

Hình 3.2.4. Tách hạt

1.3. Bảo quản hạt

Sau khi tách hạt cần đem bảo quản vì nếu gieo ngay tỷ lệ nảy mầm không cao. Tiến hành ủ ở luống có mái che. Khi ủ trải thành tầng, dùng cát hoặc dùng mùn xốp để ủ. Cũng có thể xếp hạt thành nhiều lớp với rêu hoặc cát ẩm 5-8% trong phòng râm mát, kín gió thường xuyên kiểm tra để duy trì độ ẩm

của vật liệu ủ. Cách bảo quản này đảm bảo tỷ lệ nảy mầm cao, hạt nảy mầm đều.

2. Gieo ươm

2.1. Xử lý hạt:

Trước khi gieo ươm cần nhúng hạt bảo quản vào nước nóng 75 -80⁰C trong vòng 1 phút rồi

- chuyển sang ngâm trong nước nước lã 10-12 giờ, sau đó đem ủ hạt trong cát ẩm khoảng 15-20% (đánh giá độ ẩm của cát bằng cách nắm cát trong tay, bóp chặt lấy nước rỉ qua kẽ tay và khi buông tay ra cát vẫn còn định hình). Chọn nền xi măng hoặc nền đất cứng ngoài trời, đổ 1 lớp hạt cát xuống dưới dày 5cm, tiếp đó rải 1-2 lớp hạt ở giữa sau đó đổ cát và san đều để cát lấp kín hết khe hở giữa các hạt trám, trên cùng rải 1 lớp cát dày 3-5cm, dùng rơm rạ phủ lên trên để giữ ẩm. Sau 20 ngày hạt bắt đầu nảy mầm.

Hình 3.2.5. Hạt bắt đầu nảy mầm

2.2. Gieo ươm:

- Thời vụ gieo ươm thích hợp nhất là tháng 10-11 ngay sau khi thu hái và chế biến xong.

- Sử dụng bầu PE 14 x16 cm mùa đen để ươm;

- Thành phần ruột bầu gồm 80% đất mặt + 20% phân chuồng mục.